

«ԱՄՅ ԶԵՉ ՓԱՐԻՍԵՑԻՈՑ ԿԵՂՇԱՒՈՐԱՑ»

«Մշակի» 189 համարում «Դիսցիպլինայի բացակայութիւն» վերնագրով մի յօդուած է լոյս տեսել, որի հեղինակը իւր ահից ծածկուել է Հօ՞ կեղծանունան տակ: Պ. Հօ՞ն Համբարձման հողակոշտի (այլ ոչ սարի) գլխից «կարգապահութեան», «դիսցիպլինայի», «կրօնաւորների բարոյականութեան» վրայ խրատական ճառ է ասում:

«Թեմակալ առաջնորդը հարկաւոր է համարել պատժել Մատինեան անունով քահանայի: Քահանան անհնազանդ է գրտնուել կրել առաջնորդական պատիժը. նա համարձակուել է դիմել Սինօղի արդարադատութեանը. իսկ վերջինս «շնորհիւ ապօրինի միջնորդութիւնների» հրամայում է առաջնորդին անցադիր տալու մեղադրուած քահանային էջմիածին գնալու» և ինքնիրեն պաշտպանելու համար: Եւ որ գլխաւորն է ինձ համար՝ «Տէր Գիւտերի պակաս չեն ապօրինի միջնորդութիւնների համար», խեղդուած կոկորդով ասում է պ. Հօ՞ն:

Ամբողջ հատուածի անիմաստ իմաստը այս է. կարգապահութեան անկումն անբարոյականացրել է մեր «կրօնաւորական դասակարգին», յանցաւորը անպատիժ է մնում և պատճառը «Տէր Գիւտերի (իմն իմ) ապօրինի միջնորդութիւններն են:

Ես չգիտեմ «Մշակ» թերթի աչքակապութեան այդ նոր նմուշի վրայ զարմանամ, թէ պ. Հօ՞ն անամօթ զրպարտութեան թարմ նմուշի վրայ:

Մենք տաանեակ տարիներ անարգանք ու անհամարհանք ենք կարդացել «Մշակի» նեղլիկ էջերում կրօնաւորութեան հասցէին և միշտ ներբողներ ըմբոստ՝ իրենց իշխանութիւնը բանիւ ու գրով արհամարհող կրօնաւորների հասցէին: «Մշակն» է հանդէս բերել եկեղեցական կեանքում անհնազանդութեան ոգին: Անկարգութեան կօրիֆէյները «Մշակի» ծափահարութեամբ են շքմել միշտ և մոռացել իրենց կոչումը. և այժմ, ով զարմանք, նոյն «Մշակի» էջերում եկեղեցական կարգապահութեան նախանձախնդրութեան վրայ ճառ ենք կարդում: Աչքակապութիւն չէ՞, բաս թնչ է: Հենց նոյն իսկ Հօ՞ն յօդուածում նենգաւոր ձեռքով չէ՞ սերմանում ըմբոստութեան ոգին եկեղեցականութեան մէջ. թնչ է նշանակում յիշել մի ինչ որ ըմբոստութեան օրինակ, երբ ստորադրեալ առաջնորդը արհամարհելով Սինօղի կարգադրութիւնը իւր թեմից հանելով է պատժում մի քահանայի: Նոյնանման դէպք յառաջ բերելու մի դաս չէ՞ այս:

Վերջապէս ինչ անբարոյակաւութիւն է այստեղ, երբ մի մեղադրեալ քահանայ, զանազան միտումնաւոր միջնորդութիւնների շնորհիւ սոսկալի կերպով զրպարտուած է համարոււմ իրեն և արդարութիւն չտեսնելով մերձաւոր ատենում, բարձրագոյն ատենան է դիմում և դատ խնդրում. հապա էլ ինչի՞նչ համար են սահմանուած բարձրագոյն ինստանցները: Միայն բացարձակ խաւարածութիւնը և խղճի ազատութեան բռնաբարութիւնը կարող են արգելել, որ մարդիկ ինքնապաշտպանութեան դիմեն:

Սակայն զանք այն ծանր զրպարտութեանը, որ պ. Հօ-ն իւր վարժ շրթունքներից թափում է ինձ վրայ: «Տէր Գիւտեր պակաս չեն ապօրինի միջնորդութիւնների համար»:

Ձեզ, Սրբազնագոյն Հայրապետ, Ձեզ, Սինոդական սրբազան հայրեր, Ձեզ, Ս. Էջմիածնի միաբանութիւն, Ձեզ, Սինոդի պ. դատախազ, Ձեզ բոլորիդ եմ խնդրում, որ հրապարակով վկայէք թէ մի մէկիդ եմ խնդրել կամ միջնորդել Մատինեան քահանայի համար: Սը ո՞չ մէկին: Միայն պ. Հօ-ն է որ ատելութեամբ լցուած անամօթ կերպով պղտոր աղբիւրներից քաղելով իւր պաշարը, անզգամին յատուկ լեզուագարութեամբ զրպարտում է ինձ: Զրպարտում են և սինոդական սրբազան հայրերը, որոնք պ. Հօ-ի կարծիքով «ապօրինի միջնորդութիւնների» կարօտ են դատ անելու համար: Բայց մի վայրկեան ենթադրենք, որ մի յանցագործ ու զղջացած քահանայ իմ դուռս բաղխէր և իմ օգնութիւնը խնդրէր իւր անարգուած պատուի գործում: Արդեօ՞ք ես իրաւունք չունիմ իբրև մարդ, իբրև քահանայ գութ ունենալ դէպի սխալական յանցաւորը և խնդրել առաջնորդին, Սինոդին, Վեհ. Հայրապետին, որ գթալով դատեն ծայրայեղ անարգուածին: Մի՞թէ այդ իրաւունքը վերապահուած է միայն «Մշակի» խմբագրութեան ամենագօր և ամենակեր անզամեների: Իմ դուռս միշտ բաց է եղել ոչ միայն տառապեալ քահանաների և ժողովրդի, այլև նման բարձրաստիճան եկեղեցականների առաջ, որոնց նոյն ոգով ծառայութիւններ եմ մատուցել և մխիթարել:

Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:

Ես իմ խօսքս առ այժմ՝ վերջացրի իսկապէս, բայց մի փոքրիկ յաւելում:

Եթէ Մատինեան քահանան այդ աստիճան ընկած, անբարոյական է, որպէս տարածուած է ժողովրդի մէջնոյնիսկ պաշտօնական մարդկանց շրթունքներով՝ թող խաչուի. միայն պատիժն է նրա բաժինը, եկեղեցին չպէտք է հանդուրժէ այդ-

պիտի արարքներ, Բայց, զարմանալին այն է, որ դեռ դատը չվերջացած՝ դատավարութեան ընթացքը իւր մանրամասնութեամբ յայտնի է ամբողջ Տփլիսին: Կան յանցանքներ, որոնք աշխարհական ատեաններում դժնփակ են քննուում: Դրանք այն յանցանքներն են, որոնք պատուի դէմ են: Հոգևոր ատենում նման յանցանքները պիտի քննուին և տնօրինուին ամենայն անաչառութեամբ և գաղտնապահութեամբ: Այս եղանակին հակառակ ընթացքը ինքնըստինքեան առաջ է բերում անհնազանդութեան ոգի կրօնաւորութեան մէջ, ձգում է կոչման վարկը և անբարոյականացնում:

Հարցնում ենք պ. Հօ-ին, ովքեր են որ նման գաղտնիքները իրենց գաղտնարաններէց հանում, տարածում են և եկեղեցու դիրքը նուաստացնում:

Այնուհետև, պատիւը՝ աստուածային այդ բարձրագոյն պարգևը խժըծելուց առաջ, դատաւորները պարտաւոր են ոչ միայն իրաւաբանական, այլ առաւելապէս բարոյական օրէնքներն ի նկատի ունենալ: Այդ օրէնքների ամբողջութիւնը ամփոփուած է Աւետարանի անառակ կնոջ պատմութեան մէջ. «Ո՛վ որ իւրան աւելի արդար է համարում, ասում է Յիսուս, թող առաջին քարը նա ձգէ այս կնոջ վրայ»: Երբ դատական սեղանի վրայ չկայ բարոյական օրէնքի արձանացումն, առաջ է գալիս և դիսցիպլինայի բացակայութիւն, և անհնազանդութիւն և կատարեալ անբարոյականութիւն:

Ահա թէ ուր պիտի որոնել դիսցիպլինայի անկման պատճառները:

Իսկ եթէ պ. Հօ-ն կամենում է յիշատի, որ եկեղեցականների վարկը տեղը մնայ, կարգապահութիւնը կատարեալ լինի, դորա համար կայ աւելի ճիշտ միջոց. թող պ. Հօ-ն իրեն և իւր նման Հօ-ներին խորհուրդ տայ, որ չչփոթեն կրօնաւորներին, դադարեն նոցա մոլորեցնել շողոքորթի լեզուով, իսկ ետևներից նոցա «զող նւ աւազակ» չասեն:

Վերջացնելով այս անգամ, անչափ ուրախ կլինէի, եթէ անիրաւութիւնը առիթ չտար ինձ այս խնդրի առթիւ նորից գրել վերցնել և մի շարք դառն, խիստ դառն ճշմարտութիւններ հանդէս բերել:

ԳԻՒՏ Ա. Ք. ԱՂԱՆԵԱՆՏ